
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 35:[352+353]

О. В. Михайловська, к. е. н., доцент**ДЕЯКІ АСПЕКТИ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ**

Анотація. У статті охарактеризована комунікативна взаємодія органів місцевого самоврядування та громадськості у процесі децентралізації влади в Україні. Розкрито сутність та особливості підвищення ефективності такої взаємодії, виділені дієві інструменти, досліджені практичні аспекти.

Ключові слова: комунікація, взаємодія, децентралізація, самоврядування.

Е. В. Михайловская, к. э. н., доцент**НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ КОММУНИКАТИВНОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ И ОБЩЕСТВЕННОСТИ**

Аннотация. В статье охарактеризовано коммуникативное взаимодействие органов местного самоуправления и общественности в процессе децентрализации власти в Украине. Раскрыта сущность и особенности повышения эффективности такого взаимодействия, выделены действенные инструменты, исследованы практические аспекты.

Ключевые слова: коммуникация, взаимодействие, децентрализация, самоуправление.

О. V. Mykhailovska, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor**SOME ASPECTS OF COMMUNICATIVE INTERACTION BETWEEN LOCAL AUTHORITIES AND THE PUBLIC**

Abstract. The communicative interaction between local governments and the public in the decentralization are defined. The nature and features of increasing efficiency of such interaction are revealed, effective tools are outlined, practical aspects are investigated.

Keywords: communication, cooperation, decentralization, self-governance.

Актуальність теми дослідження. Одним із найбільш суттєвих аспектів сучасної політики в Україні є реформування системи місцевого самоврядування. Вивчення особливостей взаємовідносин між населенням і посадовими особами місцевого самоврядування допоможе визначити слабкі місця та перспективи подальшого вдосконалення комунікації між органами влади та територіальною громадою в умовах децентралізації, оскільки прийняття управлінських рішень неможливе без урахування інтересів територіальної громади як основи місцевого самоврядування.

Постановка проблеми. Місцеве самоврядування є однією з форм залучення громадян до участі в управлінні своїми справами, а тому є засобом здійснення демократії. Сьогодні в нашій державі встановлюється децентралізована система управління, закріплюються демократичні основи взаємовідносин у центрі та на місцях, і ця співпраця має будуватися на принципах комунікативної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Великий внесок у наукові дослідження з проблем взаємодії влади та громадськості зробили В. Барков, В. Баштанник, Ю. Воробйов, А. Колодій, М. Корнієнко, В. Плохих. Актуальні питання розвитку місцевого самоврядування досліджувалися багатьма науковцями, такими як: В. Авер'янов, Г. Атаманчук, В. Бакуменко, А. Мерзляк, В. Надолішній та ін. Питання інформаційно-комунікаційної взаємодії у своїх працях досліджували такі відомі зарубіжні вчені: С. Блек, Т. Карл, М. Кастельс, Т. Хант, а також вітчизняні науковці: В. Бебик, С. Довгий, М. Михальченко, А. Новицький, В. Цимбалюк та ін.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Значна кількість наукових робіт, присвячених проблемам взаємовідносин органів місцевого самоврядування і громад, засвідчує актуальність цієї теми. Однак з огляду на різноманітність аспектів за даним напрямом досліджень та сучасних процесів реформування влади в Україні, залишається без відповідей значна кількість питань, від яких великою мірою залежить подальший процес розбудови громадянського суспільства.

Постановка завдання. Метою даної статті є проведення аналізу існуючої комунікативної взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості на сучасному етапі демократизації суспільства.

Виклад основного матеріалу. У преамбулі Європейської хартії місцевого самоврядування, що підписана всіма державами – членами Ради Європи, одним із демократичних принципів визнається право громадян на участь в управлінні державними справами, оскільки громадянин є ключовим елементом у забезпеченні легітимності рішень органів місцевого самоврядування. Тісна взаємодія з громадянами, що допомагає владі виробити оптимальні шляхи для самовдосконалення, може здійснюватися саме на місцевому рівні.

У сучасних умовах децентралізаційних процесів на локальному рівні громадяни фактично відсторонені від впливу на вирішення поточних місцевих справ, не мають суттєвих інструментів контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, що значно стримує демократичні процеси в суспільстві.

У Статті 140 Конституції України зазначено, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади (жителів міста, села, селища чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл) самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Тобто відносини територіальної громади та органів місцевого самоврядування є фундаментом подальшої їх взаємодії [1].

Стаскевич Ю. М. у статті «Взаємодія органів місцевого самоврядування і громадянина в умовах децентралізації влади» [2] зазначає, що активну роль повинні відігравати органи місцевого самоврядування, залучаючи до процесу прийняття важливих управлінських рішень представників територіальної громади, здійснюючи активну інформаційну політику, вивчаючи і враховуючи в управлінській діяльності громадську думку. Слід зазначити, що значний негативний вплив на конфліктний характер конституційних відносин справляє загальний низький рівень конституційно-правової культури.

Сьогодні для ефективної децентралізації влади необхідно сформувані перспективні та працюючі механізми взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю.

У статті М. Г. Левчука [3] виділені складові механізму владно-господарської взаємодії, серед яких – необхідність створення постійно діючої системи комунікацій з представниками громади: лідерами громадських об'єднань, органів самоорганізації населення, представниками місцевого бізнесу, окремими громадянами. Взаємодія повинна будуватись на партнерстві й взаємозацікавленості в досягненні цілей між представниками громади, органами влади та місцевого самоврядування, що повинно передбачати забезпечення участі населення в управлінні місцевими справами та залучення його до прийняття рішень.

У трансформаційних суспільствах комунікативна взаємодія між органами публічної влади та громадськістю обмежується виключно зверненнями та скаргами. Саме тому при органах влади та місцевого самоврядування існують спеціальні служби для налагодження зворотного зв'язку з громадськістю, адже «комунікативна взаємодія стає можливою лише за умови відсутності комунікативних бар'єрів» [4].

Уперше принципи комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості на державному рівні були зафіксовані в конституції США (1787 р.). Х. Аренд, Е. Гіденс, Н. Луман розглядають комунікативну взаємодію як органічну складову розвитку сучасного постмодерного суспільства. У демократично розвинених країнах успішно діють спеціально створені інститути для розвитку взаємодії. Вони наділені функціями громадського контролю та нагляду, мають слідчо-наглядовий апарат, постійно проводять соціологічний моніторинг, що дозволяє вносити необхідні корективи в процес формування державної політики.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Ю. Воробійов виділяє необхідність формування єдиного комунікативного простору державного управління, що базується на принципі партнерства, та класифікує моделі комунікативної політики, зважаючи на рівні управління: державна влада – громадянське суспільство та муніципальна влада – громада [5]. Ю. Хабермас упевнений, що незабаром «всім і всюди» буде керувати «комунікативний розум». О. Бабінова відзначає, що взаємодія – це постійна співпраця у вирішенні як значних, так і повсякденних питань, за якою обидві зі сторін діють відкрито та прозоро. Л. Литвинова у праці «Соціально-психологічний вимір побудови комунікацій державних службовців з громадськістю» [6] відзначає, що «комунікація з громадськістю діє як регулюючий і координуючий механізм у взаєминах держави і суспільства, що забезпечує стабільність та ефективність функціонування суспільного організму в цілому».

А. Леонт'єв відзначає [7], що «центральною моментом комунікативної взаємодії є не просто передача інформації, а взаємодія з іншими людьми та інститутами...»

У праці «Діалогічна взаємодія громадськості та органів державної влади у процесі формування державної політики» Є. Романенко характеризує такий вид взаємодії між органами влади та громадськістю, як діалогічна взаємодія, та розуміє її як [8] «сукупність соціальних інтеракцій, які здійснюються за допомогою такого комунікативного інструменту, як діалог в межах системи державного управління». Є. Романенко акцентує увагу на державно-громадському діалозі, під яким розуміє «інтерсуб'єктивний (міжсуб'єкту взаємодію) процес багатостороннього обміну інформацією, який має державно-управлінський зміст, спрямований на виявлення взаємних інтересів, пошук спільних позицій між органами державної влади та громадськістю з метою спільного вирішення актуальних проблем, узгодження їхніх цілей, дій, стратегій формування державної політики». На нашу думку, мова йде про мережевий підхід, оскільки автор зазначає, що «державно-громадський діалог є горизонтальною інституцією, яка пронизує собою всю взаємодію інститутів держави та суспільства, об'єднуючи їх у єдиний циклічний процес». У висновках автор визначає діалог як стратегічну умову розвитку суспільства та акцентує увагу на необхідності досліджень у напрямі електронного врядування як засобу інтерактивної взаємодії органів публічної влади та громадськості.

В. Плохих та К. Тригуб у публікації «Соціально-комунікативна проблематика у дослідженнях державно-управлінських відносин» [9] детально аналізують такі її напрямки, як комунікативна діяльність, зв'язки з громадськістю, соціальна взаємодія, інформаційно-комунікативне забезпечення та управлінське спілкування. Автори доходять висновку: «Складовими комунікативної діяльності державного управління, що отримали певний аналіз у наукових працях, є такі соціально-комунікативні дії, як зв'язки з громадськістю, взаємодія держави й громадськості та інформаційно-комунікативне забезпечення органів державного управління. На відміну від ПР (Паблік рілейшн (англ. – public relation) – **Авт**), взаємодія має більш діяльнісні, ніж інформаційні характеристики у своєму комунікативному вираженні».

У демократичних державах найбільш поширеними є наступні форми співпраці громадськості та публічної влади: інформування громадськості, консультації з громадськістю, громадські дорадчі комітети, круглі столи, опитування громадської думки, фокус-групи, соціальний моніторинг, громадські слухання, громадська просвіта, організація громади, створення громадських коаліцій тощо. Тобто акцентуємо увагу на тому, що місцеве самоврядування є платформою взаємин між громадянським суспільством і державою.

В аналітичній записці «Інформаційно-комунікаційні особливості взаємодії органів місцевого самоврядування з громадою: регіональний аспект» [10] наведені результати загальнонаціонального дослідження, проведеного Фондом «Демократична ініціатива» ім. Ілька Кучеріва спільно з фірмою «Ukrainian sociology service», підтвердили відсутність взаємодії і діалогу в українському суспільстві між населенням і владою. Серед основних причин визначені: корупція в органах влади (35,7%), зневіра людей у тому, що їхній вплив на владу може бути дієвим (33,8%), а також непрозорість органів влади, неготовність співпрацювати з громадськістю, відсутність інформації щодо її рішень. Причинами закритості й непрозорості у взаємодії виділені наступні: 1) недостатній рівень використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; 2) недостатня прозо-

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

рість висвітлення діяльності місцевих рад; 3) недосконалість правового визначення відповідальності органів місцевого самоврядування.

Отже, на нашу думку, в умовах децентралізації влади в Україні на перший план виходить побудова адекватної, ефективної взаємодії між органами місцевого самоврядування та громадськістю на територіальному рівні, що може бути інтегрована в національний комунікативний процес. Комунікативна взаємодія давно вже виходить за існуюче поняття «зв'язки з громадськістю». Мета взаємодії полягає у забезпеченні успішної реалізації функцій і виконанні завдань органами місцевого самоврядування.

Як бачимо, більшість дослідників на сьогодні переконані, що влада має стимулювати самоорганізацію громадськості. Тому необхідним та стратегічно важливим елементом для України є побудова моделі ефективної комунікативної взаємодії між різними групами громадськості, органами влади та місцевого самоврядування.

Прозорість, відкритість та відповідальність органів місцевого самоврядування є тією базою, на основі якої налагоджується співпраця громадян та представників органів місцевого самоврядування.

Українським незалежним центром політичних досліджень (УНЦПД) за сприяння Національного фонду демократії (США) видано книгу «Місцева демократія в Україні: нові стандарти» [11], у якій наведені рекомендації стосовно правового регулювання загальних зборів громадян за місцем проживання, а саме: 1) необхідно скасувати будь-які кількісні обмеження та вимоги щодо ініціативних груп громадян, кількості членів територіальної громади; 2) органам місцевого самоврядування необхідно спростити процедуру скликання зборів громадян; 3) місцева рада може відмовити у реєстрації тільки у разі, якщо питання не належать до відання місцевого самоврядування, або якщо звернулась особа, яка не може бути ініціатором скликання зборів; 3) підготовка та проведення зборів здійснюється ініціаторами у співпраці з уповноваженою посадовою особою чи структурним підрозділом з питань громадської участі; 4) загальні збори є правомочними за умов присутності на них більше половини громадян, які проживають на відповідній території і мають право брати участь у зборах, а у разі скликання конференції представників – не менш як двох третин представників відповідних територіальних утворень; 5) рішення загальних зборів мають враховуватися органами місцевого самоврядування в їхній діяльності [11, С.49-66]. Більш детальну інформацію стосовно аналізу механізмів громадської участі на місцевому рівні можна знайти в електронній версії видання, що знаходиться на сайті УНЦПД за адресою <http://www.ucipr.org.ua>.

Підбиваючи підсумок безпосередньої практики стосовно участі громадян у вирішенні питань місцевого значення, доцільно навести дані офіційної інформації 25 міських рад обласних центрів України та Севастопольської міської ради, надані на запит УНЦПД (таблиця 1).

Отже, громадське життя населення України протягом аналізованого періоду не вирізняється інтенсивністю. Можливо, зазначене пов'язано з побоюванням населення подальших змін, певною напругою в інших сферах життя, неналежним рівнем «громадянської освіти», але вважаємо, що основний фактор – це відсутність налагодженого комунікативного процесу між органами місцевого самоврядування та громадами.

Слід нагадати, що базовий принцип Ради Європи звучить так: «Справжня демократія неможлива без демократії на місцевому рівні». Тобто ефективність демократії залежить від комунікативного процесу, а саме від можливості громадян висловлювати свою думку та бути почутими.

Зауважимо також, що прозорість, відкритість та відповідальність органів місцевого самоврядування є тією базою, на основі якої налагоджується комунікативна взаємодія громадян та представників органів місцевого самоврядування.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Таблиця 1

Практика участі членів громади у вирішенні питань місцевого значення в містах України, 2011-2012 рр.

Місто	Громадські слухання	Місцеві ініціативи	Загальні збори громадян за місцем проживання	Громадська експертиза	Консультації з громадськістю	Консультативно-дорадчі органи
Вінниця	2	-	1	-	3	3
Дніпропетровськ	Інформації не надано					
Донецьк	4	-	-	-	-	-
Житомир	216	7	28	-	14	4
Запоріжжя	9	-	-	-	-	617
Івано-Франківськ	74	-	-	-	69	14
Київ	80	-	-	1	105	45
Кіровоград	242	-	2	-	26	6
Луганськ	6	2	459	-	43	5
Луцьк	17	-	73	-	187	3
Львів	74	Інформації не надано				
Миколаїв	1	-	143	-	16	42
Одеса	10	3	5	-	-	-
Полтава	2	-	2			
Рівне	2	-	-	-	32	18
Севастополь	Інформації не надано					
Сімферополь	2	-	75	-	138	-
Суми	-	-	-	-	-	-
Тернопіль	Інформації не надано					
Ужгород	1	-	-	-	6	5
Харків	1	-	-	-	-	-
Херсон	-	-	-	-	-	-
Хмельницький	3	12	14	-	41	59
Черкаси	-	12	54	-	-	4
Чернівці	3	-	68	-	-	12
Чернігів	-	-	-	-	-	-

Джерело: узагальнено автором за даними [11].

Цікавим у цьому аспекті є напрацювання Європейського комітету з питань місцевої та регіональної демократії, яким розроблено дієвий діагностичний інструмент під назвою **CLEAR** [11]. Даний інструмент включає п'ять факторів, які впливають на участь громадян у суспільно-політичному житті на місцевому рівні:

C – Можуть робити, а саме мають ресурси, вміння та знання для участі;

L – Бажають, а саме мають відчуття приналежності, яке підсилює участь;

E – Уповноважені, а саме отримали можливість для участі;

A – Запрошені, а саме мобілізовані для участі офіційними органами влади або групами волонтерів;

R – Відчувають зворотній зв'язок, а саме бачать приклади того, як їхня думка береться до уваги.

Практичне застосування CLEAR доводить, що участь громадян є найбільш успішною, коли вони можуть робити, мають бажання, уповноважені, запрошені та відчувають зворотній зв'язок.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Львівське представництво громадянської мережі ОПОРА за фінансової підтримки Європейського Союзу та в результаті спільної роботи Мережі партнерів з вимірювання індексу публічності місцевого самоврядування опублікувало дані моніторингу муніципалітетів усіх обласних центрів України (окрім АР Крим) за 2015 рік.

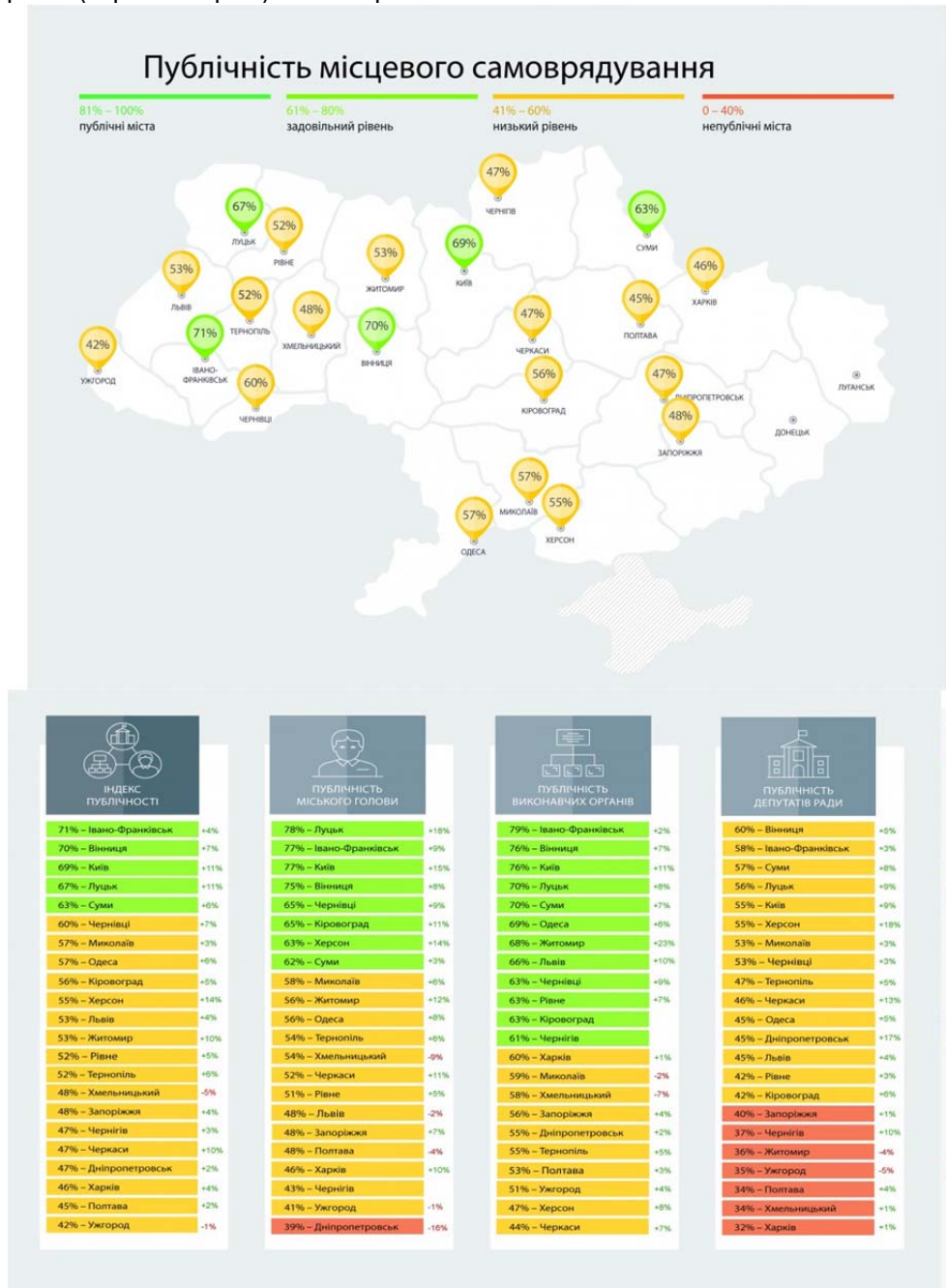

Рис. 1. Результати моніторингу обласних центрів України з вимірювання індексу публічності місцевого самоврядування, 2015 р. [12]

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

За результатами 2015 року зазначено, що органи та посадові особи місцевого самоврядування стали більш відкритими у співпраці з громадянами та публічнішими у поширенні інформації. Таким чином, майже всі муніципалітети покращили свої результати. Винятками стали Хмельницька та Ужгородська міські ради, показники яких знизилися на 5% та 1% відповідно у порівнянні з даними 2014 року [12]. Рейтинг муніципалітетів представлений на сайті <http://publicityindex.org/>. Результати моніторингу 2015 року представлено на рис. 1.

З одного боку, вимірювання Індексу публічності носить комплексний характер й оцінює функції та напрями діяльності муніципалітету (забезпечення доступу до публічної інформації, доступність адміністративних послуг, оприлюднення нормативно-правових місцевих актів, програмних документів, забезпечення участі громадськості, функціонування офіційного веб-сайту). З іншого боку, вимірювання полягає в оцінці та порівнянні окремих самодостатніх суб'єктів місцевого самоврядування: міських голів, виконавчих органів та депутатів.

Для рейтингування додатково використовувалась інтервальна шкала («принцип світлофора»). Такий підхід коректно демонструє реальний рівень публічності.

За результатами досліджень депутатів відразу 7 муніципалітетів (Запоріжжя, Чернігів, Житомир, Ужгород, Полтава, Хмельницький та Харків) визнано непублічними. Такий низький показник спричинений в першу чергу не надто активною співпрацею депутатів з громадянами, зокрема звітування перед виборцями.

Міські голови, на відміну від депутатів, більш публічні. Переважна більшість міських голів проводить особистий прийом громадян, однак виділяє для цього мінімальну кількість часу. Також процедура запису, а відтак і можливість потрапити безпосередньо на прийом до міського голови залишається ускладненою для мешканців. Головна ж проблема полягає в ігноруванні міськими головами обов'язку щорічного звітування про свою роботу перед територіальною громадою на відкритій зустрічі (окрім мерів Рівного, Черкас, Кіровограду, Києва, Луцька) [12]. Отже, в умовах реформування державно-управлінських відносин в Україні існуючі механізми взаємодії органів місцевого самоврядування і громадськості, не виправдовують суспільних очікувань та сподівань.

Висновки. Відтак, можемо стверджувати про необхідність удосконалення механізму комунікативної взаємодії між органами самоврядування та громадою, зокрема, розробляти шляхи впровадження принципу партнерської взаємодії, що передбачає не тільки інформування населення, а й налагодження ефективного зворотного зв'язку, проведення відповідної роз'яснювальної роботи, встановлення громадського контролю та сприяння «громадській просвіті». У зв'язку з цим існує потреба в розробці основних засад державної комунікативної політики, впровадженні стандартів інформаційного обміну між органами місцевого самоврядування й громадськістю.

Література

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page3>
2. Стаскевич, Ю. М. Взаємодія органів місцевого самоврядування і громадянина в умовах децентралізації влади [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://oaji.net/articles/2014/797-1400183104.pdf>
3. Левчук, М. Г. Взаємодія органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань в умовах децентралізації державно-управлінських послуг [Електронний ресурс] / М. Г. Левчук // Державне управління: теорія і практика. – 2008. – № 1 (7). – Режим доступу : www.academy.gov.ua/ej7/doc_pdf/levchuk.pdf.
4. Романенко, Є. Комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості: сутність та особливості її налагодження / Є. Романенко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2014. – Вип. 2 (21), – С.190-201.
5. Вороб'єв, Ю. Л. Коммуникативное взаимодействие гражданского общества и структур публичной власти как управленческий процесс : монография / Ю. Л. Вороб'єв. – М. : [б. и.], 2008. – 370 с.
6. Литвинова, Л. В. Соціально-психологічний вимір побудови комунікацій державних службовців з громадськістю / Л. В. Литвинова. // Державне управління: теорія та практика. – 2013. – № 1. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2013_1_24.
7. Леонтьев, А. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М. : Политиздат, 2005. – С.107.
8. Романенко, Є. Діалогічна взаємодія громадськості та органів державної влади у процесі формування державної політики / Є. Романенко // Актуальні проблеми державного управління. - 2014. - Вип. 2. - С. 50-54. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2014_2_13.
9. Плохих, В. І. Соціально-комунікативна проблематика у дослідженнях державно-управлінських відносин / В. І. Плохих, К. О. Тригуб // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Могилянська академія". Сер. : Державне управління. - 2010. - Т. 125, Вип. 112. - С. 38-41. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdu_2010_125_112_10.

10. Інформаційно-комунікаційні особливості взаємодії органів місцевого самоврядування з громадою: регіональний аспект : Аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. - Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/978/> — Назва з тит. екрана. - Укр.

11. Лациба, М. В. Місцева демократія в Україні: нові стандарти / М. В. Лациба, І. М. Лукеря, О. Л. Вашчук-Орданська ; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. (УНЦПД). - К. : Агентство Україна, 2013. - 232 с. : табл.

12. Індекс публічності у місцевому самоврядуванні : [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://publicityindex.org/> — Назва з тит. екрана.

References

1. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon vid 28.06.1996 № 254k/96-VR [The Constitution of Ukraine: The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine. No. 254k/96-VR, 28 June 1996, as revised by laws]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page3> [in Ukrainian].

2. Staskevych, Yu. M. Vzaiemodiia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia i hromadianyna v umovakh detsentralizatsii vlady [Interaction between local government and citizens in terms of decentralization of power]. Retrieved from <http://oaji.net/articles/2014/797-1400183104.pdf> [in Ukrainian].

3. Levchuk, M. H. (2008). Vzaiemodiia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia ta hromadskykh obiednan v umovakh detsentralizatsii derzhavno-upravlinskykh posluh [Interaction between local governments and non-governmental organizations in a decentralized public-management services]. *Derzhavne upravlinnia: teoriia i praktyka – Public Administration: Theory and Practice*, № 1 (7) Retrieved from www.academy.gov.ua/ej7/doc_pdf/levchuk.pdf.

4. Romanenko, Ye. (2014). Komunikatyvna vzaiemodiia orhaniv derzhavnoi vlady ta hromadskosti: sutnist ta osoblyvosti yii nalahodzhennia [Communicative interaction of state and society, nature and peculiarities of its adjustment]. *Upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia – Public Administration and Local Self-Government*, 2 (21), 190-201 [in Ukrainian].

5. Vorobiov, Yu. L. (2008). Kommunikativnoie vzaimodeistvie grazhdanskogo obshchestva i struktur publichnoi vlasti kak upravlencheskii protsess [Interaction between local governments and non-governmental organizations in a decentralized public-management services]. M.: [b. y.] [in Russian].

6. Lytvynova, L. V. (2013). Sotsialno-psykhologichnyi vymir pobudovy komunikatsii derzhavnykh sluzhbovtstv z hromadskistiui [Socio-psychological dimension of building public servants communications with the public]. *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka – Public Administration: Theory and Practice*, № 1 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2013_1_24.

7. Leontev, A. N. (2005). Deiatelnost. Soznanie. Lichnost [Activity, Consciousness, and Personality]. M.: Polytyzdat [in Russian].

8. Romanenko, Ye. (2014). Dialohichna vzaiemodiia hromadskosti ta orhaniv derzhavnoi vlady u protsesi formuvannia derzhavnoi polityky [Dialogic interaction between the general public and public authorities]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia - Current issues in public administration*, 2, 50-54 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2014_2_13.

9. Plokykh, V. I. Plokykh, V. I. Tryhub K. O. (2010). Sotsialno-komunikatyvna problematyka u doslidzhenniakh derzhavno-upravlinskykh vidnosyn [Social and communicative problems in the study of public-management relations]. *Series: Derzhavne upravlinnia - Public administration*, Vol. 125, № 112, 38-41 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdu_2010_125_112_10 [in Ukrainian].

10. Informatsiino-komunikatsiini osoblyvosti vzaiemodii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia z hromadoiu: rehionalnyi aspekt : Analitichna zapyska [Information and communication peculiarities of interaction of local governments with the community: regional aspect: A snapshot]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen - National Institute for Strategic Studies* Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/978/> [in Ukrainian].

11. Latsyba, M. V. Lukeria, I. M. Vashchuk-Ohdanska, O. L. (2013). Mistseva demokratiia v Ukraini: novi standarty [Local democracy in Ukraine: new standards]. K. : Ahentstvo "Ukraina" [in Ukrainian].

12. Indeks publichnosti u mistsevomu samovriaduvanni [Index publicity in local government]. Retrieved from <http://publicityindex.org/> [in Ukrainian].

Надійшла 01.03.2016